

Δημήτρης Νόλλας

Τρυφερό δέρμα

‘Ο σχεδιασμένος κήπος του σπιτιού, ασύδωτο κράμμα αγγλοαραβικής τέχνης για τό όποιο εύθυνόταν ό κύριος Θόδωρος, είχε περιορίσει εκείνο τό καλοκαίρι, τό πρώτο άπ’ τά πολλά πού άκολούθησαν, τά παιχνίδια μου στό ελάχιστο. Έννοώ βεβαίως αυτά του άνοιχτού χώρου, γιατί τά άλλα εξακολουθούσα νά τά παίζω στό δωμάτιό μου. Έτσι ύπήρχαν τρία, άυστηρά διαλεγμένα και αυτόνομα παιχνίδια, πού τό ένα ήταν άποκλειστικά προσωπικό μου ενώ τά άλλα δύο προϋπόθεταν και μία τρίτη συμμετοχή. Τά πρώινα και πριν ή ζέστη κατέβει στό ύψος μου, κατάβρεχα μέ τή μάνικα, άφου κλείδωνα τήν πόρτα του κήπου για άσφάλεια, όποιον άνύποπτα περνούσε άπ’ έξω. Αυτό τό παιχνίδι είχε σύντομο τέλος καθώς πλήθαιναν οι διαμαρτυρίες των περαστικών, ένίοτε συνοδευμένες άπό χοντρές βρισιές. Ένας μάλιστα, πού άν και τόν είχα καλά σημαδέψει κατάφερε νά μου ξεφύγει μέ πιτσιλισμένο μόνο τό ένα πατζάκι, άπαίτησε νά του στείλουμε όλόκληρο τό κουστούμι στό καθαριστήριο άπειλώντας πώς σέ αντίθετη περίπτωση «θά μοϋ τό πληρώσετε άκριβά». Τά βράδια, έντρομος άπό τό φώς πού φεύγει, έδερνα μέ κλοτσιές, μπουνιές και φτυσιές τόν ‘Αλκη, δυό χρόνια μικρότερό μου και γιό του κυρίου Μπισδόκου, πού κάθονταν στό διπλανό σπίτι. Σ’ αυτό τό σπίτι μέ τή μαρμάρινη σκάλα και τίς κολόνες στήν είσοδο, πολύ συχνά και σέ άκαθόριστες ώρες παίζανε πιάνο και, μία φορά τήν έβδομάδα, φέρνανε μία ήλικιωμένη Αυστριακιά μέ σακούλες στά μάτια και βρογχοκύλη, τή madame Meyring, και τούς τραγουδούσε συνοδεία πιάνου. Τίς άλλες μέρες έπαίξε ή μεγαλύτερη άδερφή του ‘Αλκη τρυφερά κομμάτια εις μνήμην του άρραβωνιαστικού της και άπό τίς λευκές κουρτίνες, πού φούσκωνε τό ζεστό άεράκι, σκορπίζονταν οι θλιμμένες μελωδίες πάνω μας. Γι’ αυτόν τόν άνθρωπο κυκλοφορούσε ή φήμη πώς, όντας άξιωματικός στή διάρκεια των πρώτων άπελευθερωτικών ταραχών, αϊχμαλωτίστηκε άπό τούς ελασίτες και τράβηξε των παθών του. Δέ φτάνει πού του βγάλαν τά μάτια παρά, σχεδόν ταυτοχρόνως, τόν γδάρανε ζωντανό. Ένας άλλος θρύλος ήθελε αυτόν τόν άνήσυχο νέο, κομμουνιστή μεταμφιεσμένο σέ άξιωματικό, και πώς όταν αυτό άποκαλύφτηκε του κάρφωσαν τίς άρβύλες στά πόδια και τόν διέταξαν νά κάνει τό γύρο του στρατοπέδου δίσ. ‘Ο κηπουρός μας, ό κύριος Θόδωρος, πού όταν άναφερόταν στον έαυτό του έλεγε πώς «είμαι γάτα γάω», παρουσίαζε μία τρίτη έκδοχή. ‘Ο άρραβωνιαστικός, πού αγαπούσε, άν και σέ νεαρή ήλικία, νά πίνει ούζο στό κρασοπότηρο, γύρισε ένα βράδυ τόσο τύφλα πού, σάν έπese στό κρεβάτι του, θέλησε νά σκεπαστεί μέ τσίπουρο και πνίγηκε.

Πολλά-πολλά μ’ αυτή τήν οικογένεια δέν είχαμε έκτός άπ’ τό ξύλο πού ‘διναν στον ‘Αλκη. Τώρα, αυτόν γιατί τόν έδερνα: πηδούσε κάθε άπόγευμα τή σχετική χαμηλή μάντρα πού χωρίζε τα σπίτια μας, στεκόταν δυό μέτρα μακριά μου μέ τά χέρια στή μέση και φώναζε «Είσαι μάλακας». Έγώ, πού ‘χα κρυφακούσει συχνά, τόν κύριο Θόδωρο νά λέει τό ίδιο πράγμα κάθε φορά πού ό μπαμπάς άπομακρυνόταν, ήμουν σίγουρος για τό λαθεμένο τονισμό. «Είσαι μαλάκας, ‘Αλκη», τόν διόρθωνα. «Όχι, είσαι μάλακας», έπέμενε. Λά εγώ, μά αυτός. Λά μπουνιές, μά κλοτσιές, βροχή τό ξύλο. Και δέν έβγαζε άχνα τό ζών. Τό άλλο βράδυ να τον πάλι, έτοιμος νά ύποσσει τόν καθημερινό του έξευτελισμό. ‘Ομως, παρ’ όλ’ αυτά, ούτε ό ‘Αλκης ούτε ή μάνικα μ’ ένθουσίαζαν τόσο πολύ όσο ή βαριά σιδερένια πόρτα του κήπου. Μ’ αυτήν είχα χωρίς συζήτηση στενά προσωπικές σχέσεις. Τό παιχνίδι μαζί της τό θεωρούσα άποκλειστικά δικό μου κι αυτή ή πόρτα είχε γίνει κομμάτι του έαυτού μου, τόσο πού ένα καιρό μέ άπασχόλησαν τά προβλήματα πού δημιουργούσε ή μεταφορά της στό δωμάτιό μου. ‘Ανέβαινα στό άνοιχτό φύλλο της πόρτας και πατινάροντας μέ τό ‘να

πόδι την ξιχνα πάνω στο κλειστό, κάνοντας νά βροντά και νά τραντάζεται όλο αυτό τό σιδερένιο σύμπλεγμα, έτσι πού ή γιαγιά τίς πρώτες φορές πάθαινε ταχυπαλμίες και φώναζε «τό τέλος τοῦ κόσμου, τό τέλος» ὥσπου τό συνήθισε. Τό γιασεμί πάνω ἀπ' τήν πόρτα σείονταν κι αὐτό, κι έτσι πολλές φορές τά μεσημέρια καθόμουν στό τραπέζι μέ τό κεφάλι μυρῶμένο.

Κάθε χρόνο, ἀπ' τίς ἀρχές Μαΐου, ἐρχόμασταν σ' αὐτό τό σπίτι, ἀρκετά μακριά ἀπ' τήν πόλη, χωρίς νά μπορούμε νά παραθερίσουμε στό χωριό μέ τό μεγάλο ποτάμι και τίς καρυδιές, γιατί «ἄς ὄσεται ή κατάσταση». Ἐδῶ μέναμε ή γιαγιά, ὁ μπαμπάς, ὁ θεῖος Κωστάκης και σχεδόν μέρα παρά μέρα και ὁ θεῖος Πλάτων. Τό σπίτι ὅπως και ή χαλβαδοποιία, ἀνῆκε σέ ὅλους, πράγμα δύσκολο νά χωρέσει στό μυαλό μου, γιατί ἐνῶ ἐγώ εἶχα τό ποδήλατό μου, τά μολύβια μου, τή γιαγιά μου, τόν μπαμπά μου, δέν μπορούσα νά καταλάβω πῶς ἐνα ἐργοστάσιο ή ἕνα σπίτι μπορεί νά τ' ἔχουν τόσοι πολλοί. «Ἄς ὄσονται αὐτοί οἱ ληστές πού θέλουν νά κάνουν τήν πατρίδα μας λίμνα». «Δέ νομίζω πῶς εἶναι ληστές», δυσφοροῦσε ὁ θεῖος Κωστάκης, «ἀπλῶς ἀντιλαμβάνονται διαφορετικά τήν ἀνάπτυξη τῆς χώρας». «Αὐτό πού σοῦ λέω», φούσκωνε ὁ ἄλλος θεῖος, ὁ Πλάτων, «αὐτό ἀκριβῶς θά πεί ληστές». Κακοῦργοι, ἄνομοι, σκυλοσπορά, αἰμοδιψεῖς συνέχιζε νά τοῦς στολίζει τρώγοντας παγωμένα μούσμουλα. Ὁ μπαμπάς ἔλεγε ἐμεῖς νά κοιτάζουμε τή δουλειά μας, και αὐτό ποτέ στήν ἀρχή, τοῦς ἄφηνε νά πάρουν φόρα, νά περάσουν στά ἐντελῶς προσωπικά τους, ή γιαγιά σκούπιζε τόν ἰδρώτα ἀπ' τά λαιμά της, «ἀπ' τή μύτη θά μοῦ τό βγάλετε», «ἄν δέν ἤμουν ἐγώ», «ἀχαῖρευτε», «γιά τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ», «σκατάς εἶσαι, νά τί εἶσαι», «ΜΗ, τό παιδί». Ἐγώ εἶχα ἤδη καβαλήσει τήν ἀγαπημένη μου πόρτα και τήν κοπανοῦσα ἀγρίως, ὅχι γιατί δέν ἔβρισκα ἐνδιαφέρον στούς καβγάδες τους, ἀλλά γιατί τοῦς εἶχα μάθει πρό πολλοῦ ἀπ' ἔξω. Εἶχα πλουτίσει τό λεξιλόγιό μου μέ χαρακτηρισμούς και φράσεις σπάνιες γιά τό μυαλό μου ὅπως μπαταξής, ἀεριτζής, τόκος, κανόνι, ή ἔξαρχη ἀνεβαίνει, θά μᾶς κάψει ὁ Σοφούλης και ἄλλες. Ἡ ἔκφραση πού χαράχτηκε περισσότερο ἐκεῖνο τόν καιρό στό κεφάλι μου ἦταν αὐτή πού χρησιμοποίησε ὁ θεῖος Πλάτων, ὅταν ἀποπειράθηκαν κάτι μακρινά ξαδέρφια νά τοῦ ἀποσπάσουν χρήματα γιά νά μεταναστεύουν στόν Καναδά. «Ὅρίστε μας», εἶπε τό μεσημέρι, ἀφοῦ διηγῆθηκε ὅλο σύγχυση τήν περιπέτειά του, «μάθανε πῶς γαμιόμαστε, πλακῶσανε κι οἱ γύφτοι». Τό χέρι τοῦ πατέρα ξεκόλισε ἀστραπιαῖα ἀπ' τό ποτήρι πού κρατοῦσε και ἦρθε νά μοῦ παγώσει μιᾷ ἰδέα χαμόγελου, κρίνοντας τουλάχιστον ἀγενή τήν γκριμάτσα μου. Γιά μεγάλο χρονικό διάστημα και μέ μπερδεμένα αἰσθήματα θεωροῦσα τοῦς γύφτους και τά μακρινά ξαδέρφια συνώνυμους, ἄν ὅχι συγγενεῖς. Σ' αὐτούς, λοιπόν, τοῦς καβγάδες ὅταν ὁ μπαμπάς ἔβλεπε πῶς ή γιαγιά κοκκίνιζε, γούρλωνε τά μάτια της χωρίς νά μπορεί νά βγάλει λέξη παρά μόνο μή, σσσσ, ἄχ, ὦχ και τέτοια, ἔλεγε «ἐλάτε, ἐλάτε τώρα, ἄς κοιτάζει ὁ καθένας τή δουλειά του». Αὐτές οἱ μάχες τῶν ἰδεῶν και τῶν προσώπων ἐκόπαζαν πλήρως ἐκεῖ κάπου στόν καφέ ὅποτε συνήθως μιλοῦσαν «χαλβά». Ἐτσι ἔλεγε ὁ θεῖος Κωστάκης, κάνοντας τή σκαλιστή ράχη τῆς καρέκλας νά τρίζει, «λοιπόν, ἄς μιλήσουμε χαλβά».

Ἐκεῖνο τό ἀπομεσήμερο μέ τή μυρουδιά τῆς πρώτης βροχῆς ἐγγλίστρησι ἀπ' τό τραπέζι τή στιγμή πού ή γιαγιά τσίριζε ὁ Τσιγάντες, ὁ Τσιγάντες και ὁ θεῖος Πλάτων ἀναποδογύριζε μιᾷ πατέλα κοκκινιστό κάνοντας μιᾷ ἀδέξια κίνηση συμβιβασμοῦ τῶν πνευμάτων. Στόν κήπο τά τιτζίκια, ὁ ἀπόηχος τῆς τραπεζαρίας, και πάνω ἀπ' ὅλα ὁ γλυκός βόμβος τοῦ ἀεροπλάνου. Μέ τό μέτωπο κολλημένο στό βρεγμένο μέταλλο πᾶω και ἐρχομαι κλοτσώντας και σπρώχνοντας τήν πόρτα πρὸς τά πίσω. Ὁ θεῖος Πλάτων ἔχει καταφέρει νά ὑψωθεί πάνω ἀπ' τίς φωνές τῶν ἄλλων και ἐπιβάλλει τή σιωπή του λέγοντας τά κουκιά εἶναι μετρημένα ὅπως οἱ μέρες τους. Παρατηρῶ, σάν τόν πολυβολητή τοῦ ἀεροπλάνου, τό κλειστό φύλλο τῆς πόρτας νά μέ πλησιάζει και τά βρεγμένα ἀραβουργήματά της νά μεγεθύνονται. Στριγγλίζει και τραντάζεται ή βαριά πόρτα και τό τρυφερό μουγγρητό τοῦ ἀεροπλάνου διαπερνᾷ και κομματίζει τ' αὐτιά μου κατεβαίνοντας βαθιά στό στομάχι μου. Νιώθω τῆς καρδιάς μου τό τίναγμα καθώς τό ἀεροπλάνο, δέν ἀκούγεται τώρα τίποτ' ἄλλο, βογγᾷ και ἀναταράζει τά μέσα

μου και τὰ κομμάτια τους, σάν από ναυάγιο, ταρακουνιούνται και φτάνουν κυματιστά στις άκρες του κορμιού μου. Οί στάλες τής βρεγμένης πόρτας πλημμύρισαν τὰ μάτια μου και τὰ 'κλεισα. 'Αργότερα άλλα θά λείι ή γιαγιά, άλλα ό μπαμπάς, άλλα ό ένας κι άλλα ό άλλος. 'Η γιαγιά έτρεχε πρós τή μεριά μου φωνάζοντας «γιαβρή μου τό χεράκι του», και πώς στεκόμουν μπροστά στην καγκελόπορτα ντοῦρος, άν και χλομός νά κοιτάζω τὰ ματωμένα κομμάτια δέρματος. 'Ο μπαμπάς είπε «άνοησίες. Λιποθύμησε και τόν κατεβάσαμε στό Πρώτω Βοηθειών». Μιά άλλη έκδοχή έλεγε πώς μου βγήκε μία φωνή, σκούξιμο όχι άστεία, πού ως και τὰ τζιτζίκια τρόμαξαν και πρós στιγμήν σωπάσαν.

Δημήτρης Νόλλας

Αύγουστος 1977

λιθογραφία (50X70) σέ 200 αριθμημένα και υπογραμμένα αντίτυπα
για τούς φίλους του τράμ

τιμή: 1000 δρχ.

Στή Θεσσαλονίκη: 'Εκδόσεις ΕΓΝΑΤΙΑ, 'Αλ. Δελημούζου 7 Τηλ. 265-985
Στήν 'Αθήνα: Βιβλιοπωλείο GAZETTE, Σόλωνος 30 Τηλ. 3609896